

Relationele en seksuele vorming op de basisschool

Volwassenen vinden kinderen op de basisschool soms te jong voor relationele en seksuele vorming. Verschillende argumenten en onderzoek laten zien dat je maar beter vroeg kunt beginnen!

1. *Seksuele opvoeding gaat over meer dan alleen voortplanting*

Veel ouders denken dat relationele en seksuele vorming alleen gaat over de voortplanting. Maar relationele en seksuele vorming gaat ook over:

- lichamelijke verschillen tussen jongens en meisjes;
- lichamelijke veranderingen die in de puberteit plaatsvinden;
- seksuele gevoelens;
- vriendschap;
- verliefdheid;
- seksuele voorkeur;
- seksuele normen en waarden;
- het aangeven van eigen grenzen;
- respect hebben voor de grenzen van anderen.

In deze brede betekenis hoort relationele en seksuele vorming thuis in alle groepen van het basisonderwijs. Waarbij rekening wordt gehouden met een leeftijds- en ontwikkelingsadequate aanpak in het lesaanbod.

2. *Seksuele opvoeding kan tegenwicht bieden aan onnauwkeurig, stereotype en eenzijdige informatie.*

(Jonge) kinderen krijgen dagelijks informatie over seksualiteit - bijvoorbeeld op straat, via de media, via internet, op school en van vriendjes en vriendinnetjes. De komst van sociale media geeft kinderen toegang tot informatie over seksualiteit. Deze informatie klopt niet altijd. Het beeld dat zij krijgen van seksualiteit is daardoor vaak eenzijdig en onnauwkeurig. Door met kinderen te praten over relaties en seksualiteit kun je ze de juiste informatie geven. En ouders kunnen hun kinderen de waarden en normen meegeven die zij belangrijk vinden.

3. *Kinderen maken een seksuele ontwikkeling door.*

De seksuele ontwikkeling van kinderen start als ze geboren worden. Het gaat dan om lichaamsbesef en kinderen zijn nieuwsgierig en hebben vragen over verliefdheid, verking, geboorte, voortplanting, relaties en seksualiteit. Leerkrachten en ouders hebben volop te maken met deze vragen en vinden het prettig om hierbij ondersteunt te worden. De puberteit begint daarnaast bij meisjes gemiddeld rond het tiende jaar en bij jongens rond het twaalfde jaar. Hierdoor krijgen leerkrachten en ouders van kinderen in de bovenbouw al volop te maken met pubers.

4. *Kinderen zijn nieuwsgierig naar seksualiteit en hebben vragen over seksualiteit.*

Veel ouders denken dat kinderen op jonge leeftijd nog niet met seksualiteit bezig zijn of zijn bang kinderen hierin aan te moedigen. (Jonge) kinderen hebben vragen over relaties en seksualiteit. Hoe groeit een baby in de buik? Waarom heeft Arjan twee vaders? Wanneer ben je verliefd en hoe maak

je het uit als het niet meer goed voelt? En wat gebeurt er met je als je puber wordt? School en ouders kunnen er voor zorgen dat kinderen de juiste informatie krijgen.

5. *Kinderen hebben behoefte aan een duidelijk kader.*

Kinderen leren sociaal maatschappelijke regels door te experimenteren en begrenst te worden. In de omgeving worden verschillende kaders gebruikt. Te denken valt aan thuis, school, op straat. Sommige maatschappelijke kaders zijn niet duidelijk, zoals bijvoorbeeld kaders in de media. Het is belangrijk voor kinderen om een duidelijk kader te leren kennen van wat een gezonde seksuele ontwikkeling inhoudt.

6. *Ouders en school zijn partners in de opvoeding.*

Relationele en seksuele vorming is een onderdeel van de opvoeding van een kind. Een daarmee dus een taak van de ouders. Op scholen nemen leerkrachten echter een deel van de opvoedende taak over. Ouders en school zijn daarom partners in opvoeding en onderwijs. Ouders en school kunnen hierover afstemmen

7. *Sommige kinderen zijn kwetsbaarder dan andere.*

Ze krijgen geen of onjuiste informatie, hebben een negatief zelfbeeld, zijn gevoelig voor sociale druk, hebben onvoldoende vaardigheden of missen een referentiekader over gezond of ongezond seksueel gedrag. Voor deze kinderen is relationele en seksuele vorming extra belangrijk.

Effecten van seksuele en relationele vorming en ervaringen uit de praktijk

Er is nog weinig onderzoek naar de effectiviteit van lessen over relationele en seksuele vorming gedaan. Uitzondering hierop is een onderzoek naar het effect van twee verschillende lespakketten voor de bovenbouw van het basisonderwijs, waaronder Relaties & Seksualiteit. Onderzoek onder 1400 kinderen in de bovenbouw laat zien dat een structureel lesaanbod over relationele en seksuele vorming zinrijk is. Door lessen over dit onderwerp neemt niet alleen de kennis toe, kinderen staan ook positiever tegenover homoseksualiteit als samenlevingsvorm (schelden neemt af) en zijn weerbaarder. Scholen zijn erg enthousiast over de schoolbrede en ontwikkelingsgerichte aanpak van de leskatern Relaties en Seksualiteit. De lessen en het educatieve materiaal sluiten goed aan bij de ontwikkelingsfasen, leefwereld en vragen van kinderen. Het lesmateriaal is gebruiksvriendelijk en gemakkelijk aan te passen aan de visie van de school en de leerkracht.

MEER LEZEN?

Wil je meer lezen over het belang van relationele en seksuele vorming op de basisschool en de effecten van de leskatern Relaties en Seksualiteit?

>>> Doef, S. van der (2007). *'Kleine mensen, grote gevoelens. De seksuele opvoeding van kinderen.'* Ploegsma: Amsterdam.

>>> Bagchus, L., Martens, M., Sluis, M. van der (2010). *'Relationele en seksuele vorming in het basisonderwijs. Een effect- en procesevaluatie van de lespakketten 'Relaties en Seksualiteit' en 'Lekker in je vel.'* ResCon: Amsterdam.

>>> WHO Regional Office for Europe (2010). *'Standards for sexuality education in Europe. A framework for policy makers, educational and health authorities and specialists.'* Federal Centre for Health Education, BZgA.